

Thesavrvs|| Locorum|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. XXVI. Dies.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

CAP. XXV.

Dictum.

Axioma I.

DICTUM unius, dictum nullius, *l. jurandi 9. C. de testib. cap. cum dilecti 18. in fin. de accusat.* Thom. de Thomasset, in *floribus legum, reg. 307. Mascard. de probat. concl. 343. n. 30. Farinac. in praxi criminali part. 4. conf. 60. n. 15.* Et vox unius, vox nullius, *cap. veniens 30. in fin. de testib. cap. cum a nobis 28. eod. tit.* Ludovicus Rodolphinus *variar. quæstion. lib. 2. quæst. 51. n. 41.* Thomas de Thomasset, *reg. 307.*

CAP. XXVI.

Dies.

Axioma I.

Dies quoties in obligatione non ponitur, tum pecunia præsentis die debetur. *l. 41. de oblig. l. 14. de Reg. Jur. & exigi potest, l. 213. de verbor. signif.* quod cum aliquo temperamento temporis intellige; nec enim cum facio, ut loquitur *l. 105. ff. de solut.* creditor adire debet, sed expectabit aliquod spatium temporis, quo solutio ejus, quod debetur, commodè fieri possit, quomodo temperamentum illud interpretatur Justinianus in *§. ult. Inst. de inut. stip. Phil. Matth. ad d. l. 14. ff. de R. I. promissio: ich will es dieser Tagen entrichten/ intelligitur de biduo *l. 109. ff. de V. O.* ex æquitate tamen ad octo vel quatuordecim dies extenditur. *Schneid. in §. 2. Inst. de V. O. n. 9.**

II.

Dies incertus conditionis instar est. *l. 12. §. ult. ff. de legat. 2. l. sufficit 56. de cond. indeb.* Intellige scilicet, quando dies adeo sit incertus, ut & illud sit incertum, an & quando venturus sit, veluti cum Titius consul erit. Quod si enim dies ita incertus sit, quem tamen venturum esse certum est, veluti cum moriar, tum non erit instar conditionis, nec quicquam repeti potest. *Cujac. lib. 13. observat. cap. 20.*

III.

Quoties dies certa hereditati adjecta, toties detracta temporis mentione hereditas censetur pure relicta. *l. 34. ff. de hered. instit.* quia hereditas ad tempus non datur, cum nemo pro parte testatus, pro parte intestatus decedere possit. *l. 7. ff. de R. J.* Ergo causa testati trahitur ad se causam intestati, ne utile per inutile vitietur. Hinc si Cajum heredem instituerim & post eum Mevium, uterque erit heres.

Limit. ut non procedat (1.) in milite *l. 19. §. ult. ff. de testam. milit.* (2.) si verba ad fideicommissum apta. *l. 77. ff. de hered. instit.*

IV.

Quacunque ratione dies est incertus, si tertio adjiciatur, semper in ultimis voluntatibus actum facit conditionalem. *l. 9. C. de hered. instit.*

Ratio: quia sic potest non evenire *l. 75. ff. de Cond. & dem.* incertum enim est, an dies ante mortem heredis vel legatarii unquam in tertio sit extiturus. Ita ergo si Cajum heredem institue-

rim vel ei quid legaverim cum morietur Mevius, erit institutio seu Legatum conditionale. *Conf. l. 72. l. 75. §. 1. & 3. ff. de Condit. & dem.*

Limit: ut hinc aliud sit in stipulationibus, in quibus dies incertus non ita facit conditionem, quoad effectum. *l. 17. ff. de Condit. indeb.* quia in Contractibus spes conditionis ad heredes transit.

V.

Quoties dies adjectus persona heredis aut Legatarii, toties pro conditione reputatur. *l. 75. ff. de Cond. & Dem.* quia quia negotium in futurum eventum differtur, Exemplum est in *l. 21. ff. quando dies legat.*

Limita: nisi dies sit incertus, quando sit extiturus, hic enim nunquam deficere potest. *l. 9. C. de hered. instit.* Exemplum hujus est in *l. 79. ff. de Condit. & dem.*

VI.

Quoties obligatio pure contracta, toties cessit & venit dies, i. e. statim peti potest. *§. 2. Inst. de V. O.* quia ubi causa obligandi præsens, ibi quoque necessum est statim sequi effectum.

Limita: ut tamen debitori temperamentum, aliquod solvendi relinquantur juxta *L. quod dicimus 105. ff. de solut.* quod arbitrio judicis erit determinandum: nam quoties in jure certum quid destinatum non est, toties ad arbitrium judicis recurrendum.

VII.

Quoties obligatio in diem contracta, toties cessit dies, sed nondum venit, i. e. incepit deberi, sed nondum peti potest per actionem. *l. 44. §. 1. v. ex die. ff. de O. & A.* quia dies in gratiam debitoris est adjectus, minus ergo recte petitur quod debetur.

Limit. ut tamen ex justa causa possit ante diem cautio exigi de debito sua die exsolvendo.

VIII.

Quoties conditio adjicitur contractui, toties nec cessit nec venit dies. *§. 4. Inst. de V. O.* quia conditio differt obligationem; quod enim est in conditione, illud non est in obligatione, *conf. l. cedere diem 213. ff. de V. S.* limitatio eadem est cum *ax. præc.*

IX.

Dies in dubio semper censetur, favore debitoris adjectus. *l. 17. de Reg. Jur. §. omnis in fin. Inst. de verb. oblig. l. eum. 41. ff. eod. Welsenb. paratit. de condit. & demonstr. num. 2.* & ita debitor potest vel ipso die vel ante adjectum diem, quando-
cunque velit, solvere, Obrecht, *ad titulum Codic. de plus petit. cap. 3.*

X.

Dies semper est pars obligationis, sicut & solutionis. *l. 21. §. si tibi 4. ff. de act. empt. l. 1. §. 7. ff. de edend.*

XI.

Dies transmissionem in contractibus non impedit. *§. sub conditione 4. Inst. de verb. oblig. l. in quantitate 73. §. in diem 4. ad Leg. Falcid. Hartman. Pistor. 1. quæst. 24. n. 62.*

XII.

Diei quemadmodum duplex consideratio in jure usuque forensi Romano se offert: sic etiam duplex ejus usus & effectus erit observandus.

du. l. 2. §. 3. ubi Gædd. num. 11. cum seqq. de verb. sign. De die solutionis, & num ante eum solvi possit, vid. Solutio. quando dies legati cedat, vid. legatum.

XIII.

DIES interpellat pro homine, Wesenb. parat. ff. d. L. Commissoria. med. i. deo obligatus aliquid implere in certo termino, lapso termino dicitur in mora. l. magnam. 12. C. de contrab. stipulat. [l. trajectitia 23. de obligat. & act. l. ult. de naut. fen. Cujacius in Paull. ad l. 77. de verb. oblig. & ad l. 40. de reb. credit. ubi certissimum esse ait, diem solutioni adscriptum interpellare pro creditore & debitorem constituere in mora, quoniam ipse se debitor die solutionis interpellare debet, sibi que denunciare, quid sui sit officii, d. l. 23. de obligat. & action. l. 9. §. 1. de usur. l. 4. §. ult. de L. Comm. l. magnam. 12. C. stipulat. quod in primis locum habebit, si legitimum non potest allegari impedimentum. Wesenb. parat. t. de L. commiss. in med. J. Jafon. in l. si ex legat. num. 14. & seq. ubi limitat novem modis, Socinus reg. 15. ubi limitat quatuor modis. Anton. Gabr. lib. 3. commun. tit. de solut. conclus. 9. ubi ponit regulam cum septem ampliationibus, & viginti limitationibus. Rolandus à Valle conf. 98. num. 9. lib. 2. Decian. conf. 84. num. 5. lib. 2. Cephal. conf. 186. num. 16. Mazol. conf. 116. num. 8. Riminald. jun. consil. 1. num. 16. Rot. Jannet. decis. 139. in princ. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 2. lit. D. conclus. 408. per totam, ubi num. 15. cum seqq. limitat, quando implementum esset impossibile, vel quando tempore diei certe esset nata obligatio & actio, & in contractu nullo, vel reprobaro, aut usurario, vel quando adest probabilis ignorantia. Carolus de Grassi. de except. 32. num. 103. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 666. & cap. 579. num. 12. Alex. Trentac. consil. 69. n. 4. & 5. ubi declarat Surdus de alim. tit. 1. §. 42. n. 125. cum seqq. Cancer. var. resolut. p. 2. c. 5. num. 71.

Intellige Axioma, ut etiam dies tacita interpellat, & constituat in mora sicut expressa, l. 2. in fin. C. de jure emphyt. Rolandus à Valle conf. 986. n. lib. 2. & dicitur tacita, quia inest à Jure, vel à natura rei, vel contractus, ideo idem operatur, quia dicitur certa, Cephal. conf. 56. n. 16. & 17. Anchar. Regien. quæst. 68. n. 13. lib. 2. Surdus consil. 157. n. 26. Mazol. consil. 15. n. 74. & seq. Cardinalis Tusch. de concl. 408. n. 7. ubi n. 10. post Decian. conf.

84. n. 5. & 6. lib. 2. ampliat, quia ne dum lapsus diei inducit moram, sed etiam lapsus horæ. [Adeoque Axioma procedit, siue dies ab homine appositus sit, siue à lege tacite subintelligatur, l. 4. §. exactio. C. de rei uxor. act. cap. potuit. 4. de locat. Anton. Gomez. var. tom. 2. cap. 11. num. 25. colum. 2. ante finem. Anton. Bauer. in tract. de mora part. 2. num. 1. & 2. Pichardus eodem tract. n. 67. Gutier. de juram. confirmat. part. 1. cap. 56. n. 1. Rota Genuen. decis. 139. num. 1. Anchar. Regien. decis. 68. n. 13. Castill. controvers. libr. 2. cap. 1. num. 62.

XIV.

DIES termini non computatur in termino, l. ubi lex 101. ff. de Reg. Jur. cap. 1. de restitut. spoliat. lib. 6. Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 13. in princ. Castrenf. conf. 399. Dies in princ. lib. 1. Alex. conf. 42. num. 5. lib. 3. ubi intelligit, siue terminus statuatur à lege, siue à statuto, Socinus reg. 16. ubi ponit regulam, & limitat duobus modis, Tiraquell. de retractu lign. §. 1. gloss. 11. n. 18. usque ad num. 42. ubi limitat quindecim modis, Vant. de nullitat. tit. ex defectu jurisdict. Ordin. num. 160. Perez. l. 2. tit. 2. lib. 3. Ord. pag. 494. & l. 22. vers. Sed est dubium. in med. tit. 2. lib. 7. pag. 408. Fichard. tom. 2. commun. opinion. lib. 7. tit. 14. n. 131. pag. mibi 274. Azeved. ad Curiam Pisanam, lib. 4. cap. 6. num. 58. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 12. quæst. 8. num. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 161. à princ. Cardos. in praxi judicum & Advocatorum, verb. dies, num. 5. & 6. Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. 2. tit. de dilationib. resolut. 1. Aloys. Ricc. in decisionib. Curie Archiep. Neapolit. decis. 76. num. 1. p. 2. Cardinalis Tusch. pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 409. Rot. decis. 333. apud Farin. in prima collect. noviss.

[DIES inceptus habetur pro completo in favorabilibus, l. i. ff. de manum. l. i. si quis cant. l. qua etate 5. ubi gloss. & Dd. ff. de testam. l. usucapione 15. & ibi gloss. in princ. ff. de divers. & temp. præscr. l. in omnibus de O. & A. Mandos. reg. 34. §. 20. num. 3. cum seqq. Flamin. Paris. de resign. benefic. lib. 12. quæst. 8. n. 19. latè Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 4. cap. 607. num. 6. cum seqq. qui limitant in odiosis, cum in his tempus numeretur de momento usque ad momentum. Lin. in Institur. quib. manum. non licet. & cingendus habeatur pro cincto. Jaf. in l. admonendi 1. lect. num. 55. de jurejur. & quæ in continenti fiunt, censeantur inesse, Jaf. in l. lecta. ubi communiter Dd. si cert. per.

pet. Medina. reg. 5. Aliquando tamen non tantum pro complemento, sed totus desideratur effluxisse tanquam in odiosis & debitores gravantibus. §. 2. ubi Osterm. Instit. de V. O. §. ult. Instit. de inut. stipulat.]

CAP. XXVII. De Diffamatione & Remedio ex L. Diffamari.

Axioma I.

Quoties alter me debitorem jactat, sed actionem differt, toties ex l. diffamari §. C. de ingen. manumiss. citari potest, ut probet delictum aut taceat, quia sic mea interest, ut diffamatio probetur, quod aliter quam diffamantis citatione fieri nequit.

II.

Quoties diffamator præviâ citatione se sistit in judicio, toties cessat processus diffamatorius, & incipit processus super debito ordinarius.

Ratio: quia processus diffamatorius non nisi eo tendit, ut alter compellatur ad agendum. Incipit ergo tunc diffamans esse actor & forum rei sequitur, Mev. P. 3. decis. 57. Confer. Barthold. Blazen in Tract. ad l. diffamari c. 4. n. 37. seq. Hinc diffamatus uti aliâ potest contra diffamantem, uti exceptionibus dilatoriis, v. g. satisfactionis, vid. Carpz. in Process. Tit. 20. art. 1. n. 23.

CAP. XXIX. De Difficultate.

Axioma I.

Difficultas imminens in facto perinde est, ac si fieri non posset, l. un. §. 2. ubi gloss. in verb. consentire. de lib. univers. Specul. in tit. de solut. Felin. in cap. Ecclesia S. Mariae num. 68. de constit. Gilman. 4. i. vot. 4. n. 22. Revera tamen multum inter hæc interest, difficultas enim in persona, impossibilitas in re ipsa est: hæc impedit stipulationem, ista non item. l. ult. de A. E. Cujac. ad l. 137. circa fin. de V. O.

II.

Difficultas quæ causatur facto alterius non debet allegari. l. omnes 17. §. Lucius. ff. de his quæ in fraud. Lup. Rom. conf. 77. num. 2.

III.

Difficultas excusat à poenâ. l. si vebenda 10. §. 1. ad Leg. Rhod. de jact. l. 2. §. 1. ff. si quis caut. Fed. de Sen. conf. 122. Jafon. in l. 1. §. si jussim. n. 15. de acquir. possess. Pantfchm. pract. q. 1. q. 21. num. 71. Paris. 1. consil. 107. num. 3. à mora, Covar. ad cap. quampvis de pact. part. 2. §. 5. num. 4. quando scilicet averti non potest. l. 3. §. si per venditorem. 3. ff. de act. emt. Gædd. de committ. stipul. cap. 11.

num. 79. Difficultas enim æquiparatur impossibilitati. l. 2. §. 2. vers. ex quo. l. 137. §. cum quis 6. de verb. obl. Felin. in cap. Ecclesia num. 81. de constit. Sebast. Med. in tract. de cas. fort. p. 1. quest. 4. num. 13. præsertim autem ea difficultas excusat, quæ contingit post contractam obligationem, d. l. 10. §. 1. vers. idem juris ff. ad Leg. Rhod. de jact. cum in contractibus verisimilis mens contrahentium observetur. l. ult. ff. quæ res pign. oblig. l. semper 34. de Reg. juris. ubi autem scivissent difficultatem, verisimiliter non promississent. arg. l. cum de indebito 25. ff. de probat. cui accedit quod in §. per alium. Instit. de inut. stipulat. etsi quis promisit se facturum, ut Titius daret, intelligatur se facturum cum effectu: excusatur tamen, si omnem quam potuit diligentiam adhibuit. Ruin. consil. 67. num. 9. Bartholom. Kellbenz. de renunciat. success. cap. 11. num. 12.

IV.

Difficultas non vitiat actum. l. continuus 137. §. illud. 4. de V. O. Pantfchman. 1. pract. quest. 21. num. 71.

V.

Difficiliore casu posito, faciliore per se intelligitur. l. 39. §. ult. de vulg. subst. l. 33. de usufr.

VI.

Quæ difficilia sunt, non statim sunt deteriora. Exempl. l. Si quis. 11. si quis caut.

CAP. XXX. De Dignitate, Digno.

Axioma I.

Ex dignitate hominis splendor provincia, non dignitas hominis ex provincia oritur. Matth. Stephan. l. 2. de jurisdic. part. 1. cap. 6. num. 31. ubi quoad Ecclesiasticos hoc limitat: quo aludit Gallorum formula, quæ la personne, ennoblit la chose, Mafver. in patio tit. de Tallis n. 9. Brisson. in basili. lib. 6. tit. 15. art. 1. Molin. consuet. Paris. §. 1. gloss. 5. verb. le sief. num. 63. Chafsan. in consuet. Burgund. ult. de Droits apparata gens mariez art. 19. num. 27. Victor. in disp. de caus. exempt. Imp. concl. 25.

II.

Dignitas semper est eadem, cap. quoniam 4. & ibi gloss. de offic. delegat. cap. gravior 5. de re script. in 6. Menoch. lib. 1. arb. judic. quest. 67. num. 21. Unde rectè dixit Baldus conf. 325. col. 3. volum. 1. Quod si successor principis facto sui antecessoris contravenit, contravenire dicatur sibi ipsi, cum semper sit unus principatus, unum Imperium. Vultejus inter consil. Marp. conf. 20. volum. 3. num. 57.

III.

Dignitas & honor non jubet deponere amorem patriæ. l. 28. C. de Decur. Hinc Nobiles non possunt detrectare munera publica, si in Civitatibus habitent. arg. N. 15. cap. 1. Brunnem. C. de decurion. col. 8.

IV. Digni-